

## Posudek na diplomovou práci:

Téma: Mateřství při studiu na vysoké škole

Autorka: Bc. Vendula Pecková

Studentka se ve své diplomové práci zabývá problematikou mateřství při studiu na vysoké škole, kterou zkoumá v rámci vlastního empirického šetření z perspektivy akterek s použitím kvalitativní metody. Diplomantka si klade otázku, proč ženy studující vysokou školu měly dítě při studiu a dále, jak zvládají kombinovat rodičovství se studiem.

Problematiku mateřství, které v životě zkoumaného vzorku studentek nastává dříve, než je z hlediska reprodukčního chování v současné české společnosti obvyklé, zasazuje do kontextu probíhajících demografických změn, změn v hodnotových orientacích mladých lidí i změn ve strukturálních a institucionálních podmínkách rodičovství a péče o děti. Zkoumání je rámováno biografickou perspektivou – konceptem životních drah a věkových norem. V teoretické části své práce vychází studentka z relevantní odborné literatury – domácí, ale i zahraniční provenience.

Ve druhé části práce představuje metodologii vlastního empirického šetření. Vychází zde z principů zakotvené teorie, resp. její konstruktivistické verze v pojetí Kathy Charmaz (2003 a 2006). Pokud však používá konstruktivistickou verzi zakotvené teorie, bylo by vhodnější hovořit o osobách účastnících se výzkumu jako o participantkách či komunikačních partnerkách, nikoli jako o respondentkách, neboť tento termín se používá v kvantitativním výzkumu přece jen pro označení jiného typu komunikace mezi „tazatelem“ či „tazatelkou“ a „druhou stranou“ osob účastnících se vlastního výzkumu.

V oddíle 2.6. Sběr dat autorka uvádí, že rozhovor by měl probíhat tak dlouho, dokud nedojde k pochopení problému z perspektivy komunikačního partnera (s. 38). Nespecifikuje však, jaký typ rozhovoru zvolila. Pokud se jednalo o hloubkové, nijak nestrukturované rozhovory, spodní hranice doby, během níž rozhovory probíhaly, se zdá být dost nízká (35 minut) a horní (60 minut) nepříliš vysoká pro tento typ komunikace. Uvítala bych proto, kdyby diplomantka mohla svůj postup při provádění rozhovorů přiblížit detailněji spolu s tím, jak se do způsobu či formy provádění rozhovoru promítla její přítomnost a jak je tento „fakt“ reflektovaný v následné analýze rozhovorů. Na straně 36 se objevuje malý rozpor, pokud jde o počet participantek výzkumu. Studentka uvádí, že 12 žen pokračuje ve studiu na vysoké škole a 2 nikoli, vzorek však čítá 13 osob.

V dalším oddíle pak představuje vlastní výsledky svého bádání, která rozděluje na dvě hlavní témata korespondující s vymezenými výzkumnými otázkami, a sice na interpretaci, „zdůvodnění“ skutečnosti, že dané ženy mají dítě během studia na vysoké škole, a dále na téma strategie kombinace studia a péče o dítě. V prvním kroku rozděluje matky-studentky do dvou skupin podle typu těhotenství (plánovaného a neplánovaného), dále identifikuje důležité vlivy v rámci těchto typů a srovnává je mezi sebou. Interpretace rozhovorů je vedena snahou o pochopení optiky dané komunikační partnerky. Postrádám zde však zasazení této interpretace do konkrétnějšího „lokálního“ kontextu, který může mít také výrazný významotvorný vliv na optiku matky. Z některých rozhovorů je patrné, že určitý tlak (nebo spíše distancující postoj osob z referenční skupiny matky) anebo určitá realizovaná možnost kombinace studia a péče se objevuje v kontextu Prahy, zatímco „venkov“, resp. vliv jiných lokalit tady uvažovaný (a tedy ani v rozhovorech zmiňovaný?) není. Jak to s ním vlastně je? Dá se totiž předpokládat, že svou roli jak ve skutečnosti, že dané matky mají dítě „tak brzy“, tak v interpretacích matek může (anebo by mohl) sehrát rovněž „fakt“, z jakého prostředí či spíše typu lokality pocházejí versus kde nyní žijí, kdy může docházet k napětí mezi

představami a normami ohledně mateřství v relaci k těmto různým lokálním, potažmo kulturním prostředím.

V metodologické části práce autorka sice uvádí, že podle Kaufmanna v kvalitativním výzkumu nejsou důležité charakteristiky jako věk či místo bydliště, protože nemusí být hlavními vlivy vysvětlujícími problém (s. 37). Toto „doporučení“ není nutné dodržovat tam, kde by se tento vliv nicméně mohl do uchopení a interpretace skutečnosti nějak promítnout. Kromě toho autorka sama toto doporučení nenásleduje „důsledně“, neboť charakteristiku věku uvádí u všech zmíněných citací. Navíc věk partnera se ukázal být jako „vlivný faktor“ z pohledu některých matek vzhledem k jejich těhotenství a následnému mateřství, kdy nám (coby čtenářům a čtenářkám práce) ale tato charakteristika zůstala většinou utajena.

Drobnou výhradu mám k použití jazyka v práci, který není důsledně senzitivní, neboť autorka používá místy generické maskulinum v kontextech, z nichž je zřejmé, že se jedná o oba „gendery“. Uvítala bych i mírnou úpravu citací rozhovorů, aby byly „čtivější“ a nezatemňovaly logiku výpovědi. Pokud autorka nepoužívá metodu konverzační analýzy, není nutné lpět na doslovném přepisu, resp. uvedení citací. Mluvené slovo se od psaného dost liší, to, co se pochyť v jeho rámci, mimo jiné i díky nonverbální komunikaci, se ztrácí při přepisu, který vlastně není doslovný, neboť zde chybí právě záznam této nonverbální komunikace, chybí zde záznam i mnohých projevů komunikace verbální (jako pomlky, důrazy, zaznamenání smíchu apod.). Autorka pak neuvádí význam použitých transkripčních prvků jako .... a (...), které mají v uváděných citacích z rozhovorů zjevně jiný význam.

Mám-li zhodnotit práci jako celek, pak musím konstatovat, že je zpracována velice kvalitně. Autorka v ní prokázala schopnost samostatné práce s odbornou literaturou a samostatným zpracováním výzkumu. Mé připomínky či výhrady mají marginální charakter. Práce má i velice dobrou jazykovou a stylistickou úroveň. Diplomantce proto navrhuji známku: výborně.



Hana Maříková

V Praze 16. 6. 2013